

Česká zemědělská univerzita v Praze

Institut vzdělávání a poradenství

Katedra profesního a personálního rozvoje

**Česká zemědělská
univerzita v Praze**

**Vzdělávací program pro ochranu člověka za mimořádných
událostí - návrh aktualizace se zaměřením na středoškolské
vzdělávání**

Bakalářská práce

Autor: **Hana Míková**

Vedoucí práce: doc. PhDr. Radmila Dytrtová, CSc.

2021

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Institut vzdělávání a poradenství

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Hana Míková

Specializace v pedagogice
Učitelství praktického vyučování

Název práce

Vzdělávací program pro ochranu člověka za mimořádných událostí – návrh aktualizace se zaměřením na středoškolské vzdělávání

Název anglicky

Educational program for human protection in emergencies – draft update, focusing on secondary education

---

Cíle práce

Cílem bakalářské práce je zhodnotit stávající stav výuky o ochraně člověka za mimořádné události zejména v rámci středoškolského vzdělávání a na základě zjištěných poznatků navrhnout doplnění o problematiku přípravy žáků v oblasti OČMU (ochrany člověka za mimořádných událostí).

Metodika

Cíl bude dosažen prostřednictvím analýzy a hodnocení dat získaných na základě šetření.

Doporučený rozsah práce

Určeno pravidly pro psaní bakalářských prací.

Klíčová slova

Preventivně výchovná činnost, mimořádné události, ochrana zdraví, aktualizace

---

Doporučené zdroje informací

JŮVA, Vladimír. Základy pedagogiky pro doplňující pedagogické studium. Brno: Paido, 2001. ISBN isbn80-85931-95-8.

MIKULKA, Bohdan, Štěpán MIKULKA a Miroslav PIŇOS. MINISTERSTVO VNITRA, GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU. Výchova dětí v oblasti požární ochrany: Příručka pro učitele základních a speciálních škol. 1. Praha: Ministerstvo vnitra, generální ředitelství Hasičského záchranného sboru, 2003. ISBN 80-86640-21-3.

MINISTERSTVO VNITRA – GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČESKÉ REPUBLIKY. Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030. 1. Praha, 2013.

Ochrana obyvatelstva ...: sborník příspěvků z mezinárodní konference. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2002. ISBN isbn978-80-7385-142-2. ISSN 1803-7372.

VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří. Praha: Portál, 2000. ISBN isbn80-7178-308-0.

Předběžný termín obhajoby

2020/21 LS – IVP

Vedoucí práce

doc. PhDr. Radmila Dytrtová, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra profesního a personálního rozvoje

Elektronicky schváleno dne 28. 2. 2021

Mgr. Jiří Votava, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 1. 3. 2021

Ing. Karel Němejc, Ph.D.

Pověřený ředitel

V Praze dne 22. 03. 2021

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma: **Vzdělávací program pro ochranu člověka za mimořádných událostí – návrh aktualizace, se zaměřením na středoškolské vzdělávání** vypracovala samostatně a citovala jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci použila a které jsem rovněž uvedla na konci práce v seznamu použitých informačních zdrojů.

Jsem si vědoma, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

Jsem si vědoma, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby.

Svým podpisem rovněž prohlašuji, že elektronická verze práce je totožná s verzí tištěnou a že s údaji uvedenými v práci bylo nakládáno v souvislosti s GDPR.

V ..... dne .....

.....
(podpis autora práce)

PODĚKOVÁNÍ

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce paní doc. PhDr. Radmile Dytrtové, CSc. za její pomoc, cenné rady a připomínky při zpracování této práce. Děkuji

Abstrakt

Předmětem bakalářské práce je zhodnocení stávajícího stavu výuky ochrany člověka za mimořádné události. Na základě provedené analýzy na středních školách a zjištěných poznatků je navrženo doplnění stávající výuky o problematiku přípravy žáků v oblasti ochrany člověka za mimořádné události, a zapojení složek integrovaného záchranného systému a neziskových organizací do vyučovacího procesu středoškolského vzdělávání. Dále jsou objasněny možnosti pomoci pedagogům, při provádění praktické přípravy efektivní výuky uvedeného zaměření. Výstupem práce je vyhodnocení a návrh změn ve výuce ochrany člověka za mimořádných událostí s využitím poznatků získaných od vyučujících na středních školách.

Klíčová slova

Preventivně výchovná činnost, mimořádné události, ochrana zdraví, aktualizace

Abstract

The topic of this bachelor's thesis is to evaluate the existing state of human protection teaching for emergencies. Based on the analysis performed at secondary schools and the findings, I will propose supplements to the existing teaching on the issue of pupil training in the field of human protection for emergencies and the involvement of the integrated rescue system components and non-profit organizations in the teaching process of secondary education. Onward, I will explain possibilities in helping educators in carrying out practical training. The output of the work is an evaluation and a proposal for changes in the teaching of human protection in emergencies focusing on the basis of a comparison of knowledge from teachers in secondary schools.

Keywords

Preventive educational activity, emergency, health protection, updating

OBSAH

ÚVOD.....	10
TEORETICKÁ VÝCHODISKA	11
1 Cíl a metodika	11
1.1 Cíl práce.....	11
1.2 Metodika.....	12
2 Vzdělávání pro ochranu člověka za mimořádných událostí	13
3 Historie vzdělání a branné výchovy v České republice.....	14
3.1 Ochrana člověka do 19. století.....	14
3.2 Ochrana člověka po 19. století do roku 1991	14
3.3 Ochrana člověka od roku 1991 až po současnost	16
4 Právní předpisy a dokumenty nelegislativního charakteru	17
4.1 Vysvětlení základních pojmů.....	17
4.2 Dokumenty nelegislativního charakteru.....	19
5 Systém a struktura školství v České republice	22
5.1 Rozdělení vzdělání	23
5.2 Charakteristika vzdělání v oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí	25
PRAKTICKÁ ČÁST	28
6 Prezentace výsledků.....	33
6.1 Mateřská škola	33
6.2 Základní škola.....	34
6.3 Střední škola	35
6.4 Dotazníkové šetření.....	37
6.5 Zhodnocení výsledků dotazníkového šetření.....	38
6.6 Vlastní doporučení	44

ZÁVĚR.....	51
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	53
SEZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKŮ.....	57
SEZNAM POUŽITÝCH TABULEK	58
SEZNAM POUŽITÝCH GRAFŮ	59
SEZNAM PŘÍLOH.....	60

ÚVOD

V dnešní uspěchané době a technických vymožeností (vědecko-technických) se vytrácí základní znalosti a schopnosti, které nám mohou pomoci při řešení reálných mimořádných událostí. Dnešní mládež žije svůj život v online prostředí a není schopna si uvědomit rizika, která na ni mohou působit. Mimořádná událost nebo krizová situace je v současné době aktuální téma číslo jedna, které může v životě člověka způsobit nejen materiální škody, ale i ztráty na lidských životech. Proto si myslím, že vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva by se nemělo opomíjet. Takováto prevence nám může sloužit nejen ke zmírnění následků mimořádných událostí, ale i jako nástroj, který může pomoci při jejich předvídání. Žádoucí je vzdělávat populaci již od mateřské školy. Prevence mimořádných událostí je dnes součástí rámcově vzdělávacích programů. Avšak téma ochrany obyvatelstva není vyučováno jako samostatný předmět.

Toto téma jsem si zvolila s ohledem na současné dění kolem nás. Vnímání problematiky ochrany obyvatelstva mladou populací se zdá být nedostatečná.

TEORETICKÁ VÝCHODISKA

1 Cíl a metodika

1.1 Cíl práce

Předmětem této bakalářské práce s názvem „Vzdělávací program ochrany člověka za mimořádné události – návrh aktualizace, se zaměřením na středoškolské vzdělávání“. Cílem práce bylo zjistit znalosti o ochraně člověka za mimořádné události a navrhnout doplnění stávající osnovy výuky v této řešené problematice. Dále je v práci uvedeno zapojení složek integrovaného záchranného systému a neziskových organizací do vyučovacího procesu středoškolského vzdělávání. Dalším bodem je objasnění možností, které by mohly pomoci pedagogům při provádění praktické výuky. Záměrem práce bylo zjištění, zda je výuka dostatečná a jestli je možnost dále ji rozvíjet. V práci byla provedena analýza výuky ochrany člověka na středních školách.

Teoretická část práce se zabývá základními pojmy a zákony, které se týkají problematiky vzdělávání a ochrany obyvatelstva. Ve druhé části teoretické práce jsem zjišťovala poznatky týkající se výchovných programů, které jsou vyučovány a to nejen středních školách.

V praktické části práce je proveden návrh na zlepšení výuky ochrany člověka za mimořádných událostí. Posouzení bylo provedeno pomocí SWOT analýz, kde jsem se zaměřila na zjištění silných a slabých stránek. Dále bylo v praktické části použito řízených rozhovorů a dotazníků.

V závěru práce byla provedena komparace námi zjištěných výsledků, které by mohly sloužit jako podklady pro zlepšení současného stavu vzdělání v předmětu ochrany obyvatelstva za mimořádné události pro středoškolské vzdělávání.

1.2 Metodika

Popis výzkumného šetření

Při zpracování této bakalářské práce jsem se rozhodla jako výzkumný nástroj použít metodu SWOT analýz, která byla doplněna o dotazníky a o řízené rozhovory s pracovníky, kteří se v řešené problematice vyznají. Dále pro ucelenost bakalářské práce bylo použito tištěných zdrojů, učebních textů a odborných článků z internetu. Tyto metody jsem vybrala z důvodu nestrannosti a objektivnosti při zjišťování silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb.

Výzkumný nástroj

Prvním výzkumným nástrojem, který jsem použila pro zpracování bakalářské práce, byla metoda SWOT analýz. Metoda SWOT analýz je rozdělena na čtyři části, a to podle počátečního písmena. Písmeno S znamená anglicky „STRENGTHS“ a v překladu do češtiny značí silnou stránku, která nám určuje dosažené cíle. Opakem silné stránky je slabá stránka, které vychází z anglického slova „WEAKNESSES“, které je značeno písmenem W a může znamenat hrozbu nebo riziko. Třetí písmeno v názvu je O „OPPORTUNITIES“ a to nám značí příležitosti, které nám dávají prostor pro zlepšení svých chyb a nedostatků. Posledním písmenem je T „THREATS“, které nám určuje hrozby a má podobné vlastnosti jako slabé stránky (www.managementmania.com).

Dále bylo využito řízených rozhovorů a dotazníků. Cílem těchto metod bylo získat informace od vedoucích pracovníků v námi řešené problematice. Všechny vedené dotazy byly řešeny obdobným způsobem. Proto děkuji všem účastníkům za vstřícné jednání, které probíhalo na vysoké odborné úrovni.

2 Vzdělávání pro ochranu člověka za mimořádných událostí

Dalo by se říci, že dnešní doba je relativně bezpečná a obecné vnímání rizik je na velmi nízké úrovni. Proto obyvatelé nejsou motivováni k sebevzdělávání v oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí. V běžném životě mohou nastat nečekané události, které nás mohou ohrožovat na životě a zdraví. Zde můžeme mluvit například o živelných pohromách, požárech, dopravních nehodách, haváriích s únikem nebezpečných látek a dalších jiných ohroženích.

Proto se domnívám, že by se na všech stupních škol měl zavést funkční systém kontrolní činnosti se zaměřením na zavedení výuky ochrany člověka za mimořádných událostí. Dále by tato kontrola prověřovala znalosti a dovednosti studentů o námi řešené problematice (Tilcerová, Šiman, Šenovský 2014).

Ochranu člověka lze považovat za základní lidský instinkt. Již od pravěku můžeme vysledovat určité potřeby, které bychom mohli nazvat výchovou a výukou ochrany člověka. Tato výuka člověka byla zaměřená spíše na znalosti a dovednosti, které byly spjaty s charakteristickými vlastnostmi pro jeho nezbytné přežití v přírodě (www.ochab.ezin.cz).

V začátcích měl člověk spíše potřebu chránit sebe i svoji rodinu před nepřízní počasí, dravou zvěří a nepřáteli. Postupem času a vědeckotechnického rozmachu byli lidé nuceni chránit sebe i svoji rodinu před novými hrozbami, které nevzešly jenom z ozbrojených střetů. V boji s přírodními živly byli postaveni před nové úkoly, se kterými se museli vypořádat. Začala cílevědomá aktivita v oblasti výstavby účelových staveb a úkrytů, pomocí kterých by mohli zabezpečit kvalitnější ukrytí a ochranu obyvatelstva.

Rozvoj společnosti znamenal zvýšenou migraci obyvatel, kteří se stěhovali z venkovského života do rušných a velkých aglomerací měst, ve kterých věřili v lepší život. Takováto společnost je vystavena celé škále naturogenních a antropogenních i společenských hrozeb. A proto si myslím, že je důležité se více vzdělávat v ochraně obyvatelstva (Kratochvílová, Folwarczny, 2013).

3 Historie vzdělání a branné výchovy v České republice

Ochrana člověka na našem území má dlouhou historii a prošla postupným vývojem, kde hlavní roli hrála jak politická dění ve světě, tak i vojenská ohrožení, která hrozila a hrozí. Ochranu lze rozdělit na několik časových úseků.

3.1 Ochrana člověka do 19. století

Ochrana člověka a jeho vzdělávání v této oblasti lidské činnosti probíhalo pomocí her, které vedly k prozkoumávání životního prostředí a nabývání nových poznatků. Tímto učením děti získávaly znalosti sběračů plodin a lovců, které byly potřebné pro přežití. Dalším evolučním vývojem a rozvojem zemědělství se z dětí stali rolníci, kteří byli nuceni k zabezpečení obživy obdělávat půdu. Vývoj dále pokračoval a ať už z náboženského, nebo světského důvodu, byla postupně šířena myšlenka na povinné vzdělávání, které by bylo přístupné pro všechny. Ale zde nemůžeme mluvit o takovém vzdělávání, jaké známe dnes. Zde bylo důležité naučit děti číst a psát. Nikdo se v této době neměl čas zabývat nějakou ochranou člověka (www.svobodauceni.cz).

3.2 Ochrana člověka po 19. století do roku 1991

S první myšlenkou branné výchovy přišel pražský profesor, který vnesl názor, že sokolstvo by se mohlo stát základem národního vojska. Toto prohlášení provedl po prusko-rakouské válce (Kopecký, Tilcerová, Šiman, 2014).

Do první světové války nemůžeme mluvit o branné výchově, tak jak ji známe. V těchto dobách byla především spojena s předvojenskou činností, která měla za úkol obranu státu.

Před druhou světovou válkou vzrostl zájem o přípravu žáků na vojenskou výchovu. Tento zájem byl úspěšně přijat a byla zavedena výuka budoucích učitelů v oblasti branné výchovy. V této branné výchově šlo především o tělesnou výchovu, mravní a občanskou výchovu a podobně (www.telesnakultura.upol.cz).

První nejvýznamnější dokument představuje civilní protiletectká ochrana. Dalším důležitým dokumentem byl zákon čísla 184/1937 sbírky o branné výchově, který se stal povinný pro všechny studenty až do vzniku Protektorátu Čechy a Morava (Kavan, 2011).

Po druhé světové válce došlo k obnovení branné výchovy, ale z velkého uvolnění po porážce nacistického Německa dochází k realizaci minimálních opatření k ochraně obyvatel (Kavan, 2011).

Vznik a výstavba civilní obrany v letech 1951 – 1957 probíhaly za řízení centralistického státu a v duchu vojenské doktríny Sovětského svazu. Nový zákon z roku 1951 o branné výchově přinesl zásadní reorganizaci na školách. V zásadě šlo o období, kde se branná výchova vyznačovala ideologií socialismu a začala se orientovat na předvojenskou přípravu obyvatelstva. Vzniklá civilní obrana a její další vývoj byl formován podle stávající vojenské doktríny, orientované na ozbrojené síly Sovětského svazu, se zaměřením na ochranu obyvatelstva před konvenčními a jadernými zbraněmi v případném vojenském střetu (www.telesnakultura.upol.cz, www.hzscr.cz).

Později, v 60. letech 20. století došlo ke změnám, které vedly ke změně z předvojenské výchovy na výchovu poskytnutí pomoci sobě a druhým. Tato změna byla provedena z důvodu připravit se na ochranu před zbraněmi hromadného ničení a na odstraňování následků při jejich možném použití. Zde můžeme mluvit o výstavbě stálých úkrytů, které měly sloužit pro ochranu před jadernými zbraněmi (Kopecký, Tilcerová, Šiman, 2014).

Zákon číslo 73/1973 sbírky o branné výchově měl za úkol prohlubovat vědomosti a dovednosti při poskytování pomoci. Tento zákon zahrnoval také výuku učňů, žáků a studentů, dále v tomto zákoně strana dbala, aby byla zajištěna jak finanční stránka, tak aby učitelé pro brannou výchovu disponovali potřebnými odbornými znalostmi. Tento zákon platil až do roku 1991 (www.zakonyprolidi.cz).

Dalším důležitým bodem byla transformace civilní obrany na novější systém ochrany obyvatelstva a to z důvodu nových politicko-geografických změn, příprava na vstup do NATO a EU (Mika, Zahradníček, Zeman, 2012).

3.3 Ochrana člověka od roku 1991 až po současnost

Díky změně společenské situace se nemusela naše společnost obávat vojenských a nevojenských hrozeb. Vzhledem k absenci těchto hrozeb, mohla být změněna i vyučovaná tematika na školách, která do té doby byla spíše orientovaná na vojenský charakter ochrany obyvatelstva.

Po roce 1991 byla schválena Koncepce Civilní obrany České a Slovenské Federativní Republiky. Tato koncepce se svým zpracováním přiblížila novému trendu ve světě a to s cílem co největšího možného zaměření na ochranu obyvatelstva před účinky mimořádných událostí naturogenního a antropogenního charakteru. Dalším milníkem tohoto roku bylo zrušení branné výchovy jako předmětu na školách. Milníkem chápeme, že se postupem času zjistilo, že obyvatelé nejsou připraveni na účinky mimořádných událostí a nejsou schopni správně reagovat na vzniklé situace v jejich okolí (Mika, Zahradníček, Zeman, 2012).

Z důvodu neznalosti obyvatelstva, jak se mají chovat při vzniklé mimořádné události, bylo Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy vydán pokyn, který uložil základním a středním školám zavést vyučovat problematiku ochrany člověka za mimořádných událostí. Následně byla přijata nová legislativa o ochraně obyvatelstva (www.vzdelavani-dh.cz).

V roce 2005 došlo ke změně školského zákona a tou důležitou změnou bylo zařazení problematiky ochrany člověka za mimořádných událostí do rámcově vzdělávacích programů, které nahradily klasické učební osnovy. Tyto programy stanovují povinný obsah, rozsah a další podmínky, které je potřebné zařadit do vyučování a podrobněji rozpracovat (Kopecký et al., 2014).

Díky těmto změnám byla stanovena koncepce ochrany obyvatelstva. Nejnověji zpracovaná koncepce ochrany obyvatelstva vznikla roku 2020 s výhledem do roku 2030.

4 Právní předpisy a dokumenty nelegislativního charakteru

V této části práce uvádím právní předpisy, se kterými jsem se při psaní bakalářské práce setkala a následně z nich čerpala.

- Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně.
- Zákon č. 241/2000 Sb. o hospodářských opatřeních pro krizové stavy.
- Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky v platném znění.
- Zákon č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru.
- Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.
- Zákon č. 561/2004 Sb., Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).
- Vyhláška č. 380/2002 SB., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva.
- Vyhláška č. 140/2018 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů.
- Vyhláška MV č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany.
- Vyhláška MV č. 328/2000 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému.

4.1 Vysvětlení základních pojmů

Aby byla práce lépe přehledná, musím správně definovat některé základní pojmy, které se v práci často vyskytují. Tyto pojmy lépe pomohou pochopit mnou psanou bakalářskou práci.

Mimořádná událost – „*Je škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací*“ (Kratochvílová, 2005).

Antropogenní událost – Je událost, za kterou můžeme my lidé svým chováním. Ať už se jedná o příčinu vzniklou úmyslně či nikoliv. Zde můžeme mluvit o různých průmyslových haváriích.

Naturogenní událost - Je událost, kterou vyvolává příroda. Zejména se jedná o: zemětřesení, sesuvy půdy, prudké přívalové deště a podobně.

Ochrana obyvatelstva – Má na starosti zejména varování, ukrytí, evakuaci, nouzové přežití k ochraně života a zdraví (Pacinda, Pivovarník, 2010).

Krizová situace – „*Je mimořádná událost podle zákona o integrovaném záchranném systému, narušení kritické infrastruktury nebo jiné nebezpečí, při nichž je vyhlášen stav nebezpečí, nouzový stav nebo stav ohrožení státu*“ (www.hzscr.cz).

Škola - Je instituce, která plní řadu funkcí a její hlavní činností je vzdělávání.

Školství – Je součástí systému, který zajišťuje vzdělání a výchovu dětí a mládeže (www.zakony.centrum.cz).

Národní program vzdělávání - „*Dokument formuje vládní strategii v oblasti vzdělávání v podobě myšlenkových východisek, obecných záměrů a rozvojových programů směřovaných pro vývoj vzdělávací soustavy*“ (www.vzdelavani2020.cz).

Civilní ochrana - „*Civilní ochrana je souhrn činností a postupů věcně příslušných orgánů a dalších zainteresovaných orgánů, organizací, složek a obyvatelstva, prováděných s cílem minimalizace negativních dopadů možných mimořádných událostí a krizových situací na zdraví a životy lidí a jejich životní podmínky*“ (www.mvcr.cz).

Preventivně výchovná činnost - „*Preventivně výchovná činnost (dále jen PVC) je zaměřená na výchovu dětí a vzdělávání obyvatelstva v oblasti požární ochrany a ochrany člověka při vzniku mimořádné události*“ (www.hzscr.cz).

Pedagogika - Je věda, která se zabývá jak správně vzdělávat a vychovávat. Jedná se o obor celoživotního vzdělání dětí a mládeže (Jůva 2001), (www.i-skolak.cz).

4.2 Dokumenty nelegislativního charakteru

Koncepce ochrany obyvatelstva od roku 2020 s výhledem do roku 2030

Koncepce ochrany obyvatelstva má za úkol připravit vizi, která pomůže k přežití našeho obyvatelstva bez větší újmy na zdraví. Dále stanovuje přesné postupy a úkoly pro její realizaci. Tento dokument si klade za záměr většího zapojení občanů, kteří budou lépe informováni a vzděláni. Především se to týká mimořádných událostí, teroristických útoků a v neposlední řadě nemůžeme opomenout hrozbu sociálních sítí. Koncepce má zvýšit širší zapojení občanů do systému ochrany obyvatelstva, dále pak zapojení právnických a fyzických podnikajících osob, kteří by se podíleli na přípravě řešení mimořádných a krizových situací (Ministerstvo vnitra, 2015).

Pro větší efektivitu rozvoje výchovy a vzdělání se zpracuje analýza, která bude zařazena do tematiky ochrany obyvatelstva, jako její součást výuky v mateřských, základních a středních školách v souladu s předmětem obsahujícím bezpečnostní problematiku, která se zabývá prevencí, první pomocí, dopravní výchovou a ochranou člověka za mimořádných situací. Důležitým prvkem a pomocníkem v této činnosti, je preventivně výchovná činnost, která má za úkol pomáhat budovat bezpečnou společnost. Preventivně výchovná činnost provádí osvětu několika způsoby. Zejména můžeme mluvit o různých seminářích, pomoci médií, tiskovin, různých soutěžích a kulturních akcích. Nejlepší způsob pro osvětu se jeví výchovné programy pro mládež a děti, které si formou hry osvojují různé bezpečnostní návyky (Ministerstvo vnitra, 2015).

Rámcově vzdělávací program

Vzděláním jako celkem se zabývá Národní program pro rozvoj vzdělávání – tzv. Bílá kniha. Základními pilíři školské reformy jsou „Rámcově vzdělávací programy“. Představují základní dokumenty pro všechny stupně vzdělávacího

systemu, jako jsou předškolní, základní a střední školy (systém kurikulárních dokumentů). Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání velmi úzce navazuje na rámcově vzdělávací program pro předškolní vzdělávání a současně je základem vzdělávacích programů pro střední vzdělávání. Rámcově vzdělávací program se snaží vycházet z nového systému vzdělávání, který zdůrazňuje důležité kompetence a jejich provázanost s obsahem vzdělávání. Důležité je směřovat systém vzdělávání tak, aby docházelo k uplatnění získaných vědomostí a dovedností v praktickém životě. Musí vycházet z koncepce celoživotního učení a současně formulovat očekávanou úroveň vzdělání předepsanou pro všechny absolventy jednotlivých etap vzdělávání. Stanovují profesní odpovědnost učitelů za výsledky vzdělávání a podporují pedagogickou samostatnost škol. (www.nuv.cz, www.infoabsolvent.cz).

Školní vzdělávací program

Školní vzdělávací programy jsou dokumenty, jejichž povinnost ukládá školský zákon a za jejichž tvorbu a realizaci zodpovídají ředitelé škol. Školní vzdělávací program představuje programy vzdělávání na úrovni jednotlivých škol a každá škola vytváří svůj vlastní vzdělávací program vycházející ze zásad rámcově vzdělávacího programu. Školní vzdělávací programy jsou stanoveny pro všechny, kteří jsou zainteresováni na provozu a fungování školy – ředitele, pedagogické i nepedagogické pracovníky školy, rodiče žáků, žáky samotné, správní či kontrolní úřady a jiné instituce. Představuje komplexní pedagogickou koncepci školy, ve které se současně zohledňují místní podmínky výuky a aktuální i perspektivní možnosti uplatnění žáků na trhu práce v daném regionu. S využitím znalostí o přáních a potřebách žáků a potřebách daného regionu, mají učitelé možnost vytvořit vlastní „na míru ušitý“ vzdělávací program. Školní vzdělávací program připravuje a zpracovává management jednotlivých škol, schvaluje a vydává jej ředitel školy. Výrazně se tím posiluje pedagogická autonomie škol a jejich odpovědnost škola a pedagogického managementu za vzdělání žáků. O cílech a obsahu vzdělání nerozhodují pouze samy školy, ale vše musí být zpracováno v souladu s rámcově vzdělávacím programem, který stanovuje pravidla pro tvorbu školního vzdělávacího programu a jejich konkrétní podobu. Dosažení souladu školního vzdělávacího programu s příslušným rámcově

vzdělávacím programem bude spočívat na kontrolní činnosti České školní inspekce. Na kontrole kvality školního vzdělávacího programu bude zainteresovaná i samotná veřejnost – rodiče, žáci, zaměstnavatelé a další. Každá škola bude disponovat vlastním vzdělávacím dokumentem, který se bude vázat ke konkrétnímu oboru nebo skupině oborů (Charalambidis, 2005), (www.infoabsolvent.cz).

Vlastní tvorba školního vzdělávacího programu s sebou přináší i řadu problémů vyplývajících z faktu, že jde o nový přístup ve vzdělávacím procesu. U učitelů se projevují obavy, nejistota, problémy v hledání nejvhodnějších cest, názorové střety, nedostatek informací, což celý proces značně ztěžuje. Může se objevit i pocit, že je pedagogický personál do celé problematiky tlačěn, aby pouze něco tvořil a ne proto, aby se celý proces zkvalitnil a zefektivnil (Charalambidis, 2005), (www.infoabsolvent.cz).

5 Systém a struktura školství v České republice

Školství v České republice vycházelo z minulé historie, zatížené vlivem jiné ideologie a má podobnou strukturu vzdělávání jako postkomunistické země. Zde se nemůžeme divit, protože náš stát byl po dlouhá léta veden komunistickou stranou. Samozřejmě se nedá úplně říct, zda odborná úroveň vzdělání (pomineme-li vliv a vstup ideologického tlaku na výuku) byla na dobré úrovni nebo nikoliv. V potaz musíme vzít i obrovský pokrok v informatice a jejím zapojení do výuky (www.clovekvtisni.cz).

Každý občan, podle listiny základních práv a svobod, má právo na vzdělání. Toto právo nám zajišťuje bezplatné vzdělávání na státem daných základních, středních a vysokých školách. Na vysokých školách můžeme studovat podle svých možností a hlavně schopností (www.zakony.centrum.cz).

Od roku 1990 dochází k velké reorganizaci a postupné samostatnosti škol. Tato určitá nezávislost v rozhodování je především v oblasti finanční, organizační a personální. Finanční stránku pro funkční rozvoj zajišťuje jako zřizovatel stát a obec. Největší rozvoj je především v oblasti speciálního školství. Tento typ školství se především zaměřuje na děti, žáky a studenty, kteří jsou zdravotně postiženi, nebo sociálně znevýhodněni a potřebují speciální vzdělávací potřeby, nebo pomůcky (www.zakonyprolidi.cz).

Hlavním orgánem námi řešené oblasti je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Ministerstvo je zodpovědné za legislativní normy a jednou z jeho hlavních povinností je vypracovat koncepci dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje v rámci vzdělávacího systému resortu. Pro každou úroveň vzdělání vydává Ministerstvo školství rámcové programy, které napomáhají ke vzniku školních vzdělávacích programů.

5.1 Rozdělení vzdělání

Mateřská škola

Instituce, která má na starosti předškolní vzdělávání je pro mnohé z nás známá jako mateřská škola. Mateřskou školu navštěvují děti od tří do šesti let věku. Děti minimálně rok před nástupem do základní školy musí podle zákona nastoupit do mateřské školy. V některých případech lze děti mladšího věku umístit do zařízení, které nazýváme jesle. Mateřskou školu navštěvují i děti staršího věku, kterým byla odložena povinná školní docházka. Jedná se o děti, které mají specifické problémy. Nejčastějšími specifickými problémy bývají zejména nezralost nebo nepřipravenost dítěte zúčastnit se povinné školní docházky. Při pobytu v mateřských školách probíhá výuka formou her a tím si děti osvojují základní pravidla chování a komunikace (www.alavia.cz), (Vágnerová, 2000).

Základní škola

Základní školy jsou podle zákona zřizovány státem, obcemi, soukromými subjekty, nebo mohou být zřizovány církví (Vališová, Kasíková, Bureš, 2011).

V České republice je vzdělání, jak výše v práci uvádím, zakotveno v Listině základních práv a svobod. Tento dokument nám ukládá povinnou školní docházku. Tato docházka se týká vzdělání na základní škole, která je povinná a absolvují ji žáci ve věkovém rozmezí od šesti do patnácti let. Vzdělání na základní škole je rozděleno do dvou stupňů. Na nižší primární vzdělání, které je od prvního do pátého ročníku a na vyšší sekundární vzdělání, které je od šestého do devátého ročníku (www.alavia.cz).

Hlavní úkol základního školství spočívá především v připravenosti žáků na budoucí profesní život. Dalším důležitým bodem při vzdělávání je naučit žáky určitému chování ve společnosti, které by si měli osvojit během školní docházky. Vyučování na základních školách probíhá podle rámcově vzdělávacího programu.

Cílem základního školství je v osvojení určitých strategií, které nám slouží pro pokračování v dalším navazujícím studiu. Navazující vzdělání probíhá na středních školách a na středních odborných učilištích.

České školství umožňuje vzdělávání i žákům, kteří potřebují speciální a osobní přístup. Jedná se především o žáky, kteří jsou handicapovaní fyzicky i duševně. Vzdělání těchto žáků nelze dosáhnout klasickými pedagogickými způsoby. Jejich výuka potřebuje individuální způsob vyučování.

Střední škola

Po úspěšném absolvování základní školy si studenti mohou vybrat z mnoha různých středních škol. Úkolem středního vzdělání je především rozvíjení vědomostí a schopností, které již studenti získali ze základního vzdělání. Studenti střední školy mohou získat střední vzdělání s maturitou. Absolventi odborných učilišť mohou pokračovat dvouletým nástavbovým studiem a získat odborné vzdělání s maturitou.

Při studiu na středních školách získávají studenti střední vzdělání všeobecného nebo odborného rázu. Dochází k jejich uvědomění o zařazení ve společnosti, jejich možnostech uplatnění a utváří se jejich společensko-občanský názor. Naučí se pracovat s informacemi, jak je získávat a zpracovávat, což jim pomáhá ve výběru dalších možností studia a zařazení ve společnosti. Cestou absolvování vzdělávacích programů zkráceného studia nebo dvouletým nástavbovým studiem mohou získat střední vzdělání s maturitou i studenti, kteří mají pouze střední vzdělání s výučním listem. Toto vzdělávání není součástí sekundárního a ani terciárního vzdělávání a do úrovně postsekundárního vzdělávání (www.alavia.cz).

Aby práce byla kompletní, i když to není součástí bakalářské práce, uvádím zde ve zkratce další navazující vzdělávání, které lze získat v České republice.

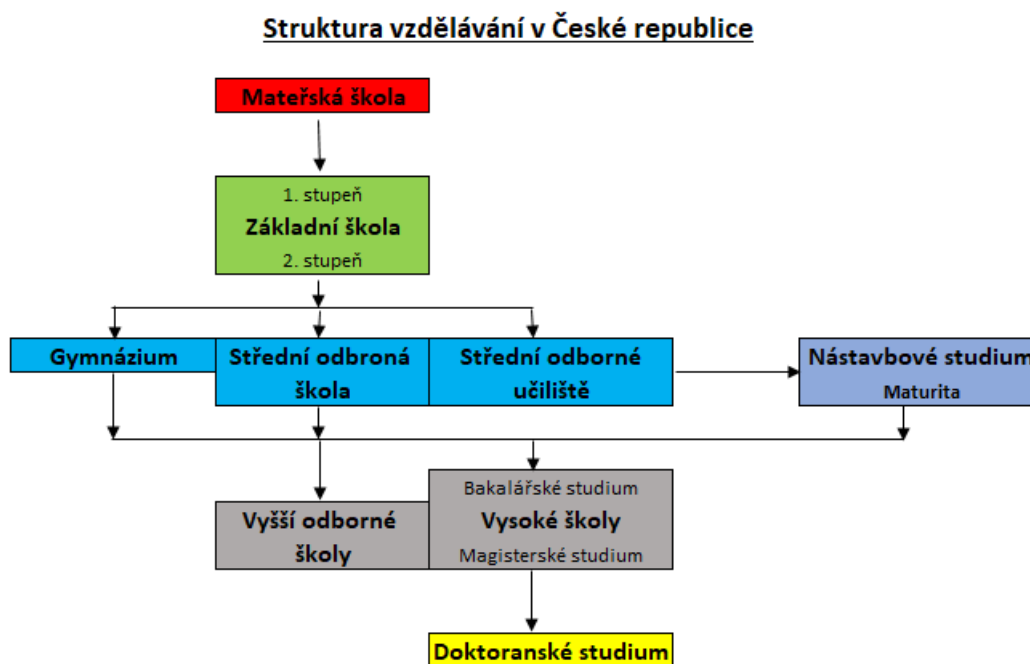
Vyšší odborná škola

Vyšší odborná škola zajišťuje rozšířené vzdělání, které je především odborně orientováno. Toto studium rozšiřuje získané vzdělání na středním stupni.

Vysoká škola

Vysoká škola je nejvyšším vzděláním v České republice. Hlavním úkolem tohoto vzdělání je především ve vědeckých, ekonomických a jiných studiích, které slouží k potřebě a rozvoji společnosti. Vzdělání na vysokých školách můžeme rozdělit do dvou studijních programů a to na magisterské vzdělání a postgraduální vzdělání (www.alavia.cz).

Obrázek 1 Struktura vzdělávání v České republice [zdroj: vlastní 10.02.2021]

5.2 Charakteristika vzdělání v oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí

Účelem vzdělání populace v oblasti bezpečnosti je udržení znalostí a dovedností, které jsou potřebné k minimalizaci negativních dopadů, které na nás působí každý den.

Zde můžeme konstatovat, že pomocí kvalitního studia a přípravy v oblastech bezpečnostních témat, se můžeme připravit a lépe chránit před případnými problémy, se kterými se můžeme ve společnosti a životě potkat.

Mateřská škola

Ochrana člověka za mimořádné události v mateřské škole, jak výše uvádím, probíhá formou her a díky tomu si děti jsou schopny osvojit základní pravidla chování. Zakotvení v rámci vzdělávacího programu není ucelené, i přes to se mnozí pedagogové snaží o osvojení poznatků, které jsou důležité pro zdraví a bezpečí. V měsíci květnu například dodržují týden bezpečí, který je plný zábavného programu a praktických ukázek činnosti odborníků ze složek integrovaného záchranného systému.

Základní škola

Ochrana člověka za mimořádných událostí na základní škole je definována v rámci vzdělávacího programu, ale jen s počtem šesti hodin ročně. Látka je zpravidla rozprostřena mezi předměty, jako je dějepis, přírodovědu, občanskou nauku a další. Pedagogové se mohou zúčastnit certifikovaného kurzu, který pro ně připravuje Hasičský záchranný sbor České republiky. Zařazení tohoto tématu do škol slouží pro osvojení určitých dovedností žáků ke zvládnutí mimořádných událostí, které nás mohou ohrozit na životech a zdraví.

Střední škola

Problematika ochrany člověka za mimořádných událostí je obdobná jako u základní školy. Liší se množstvím probíraných problematik a ve znalosti základních práv a povinností. Kvůli velkému množství probírané látky mohou nastat různé komplikace a to z důvodu nepochopení probírané problematiky. K nepochopení látky většinou dochází z toho důvodu, že problematika se často promítá do několika předmětů.

Spolupráce učitelů se složkami integrovaného záchranného systému

Hasičský záchranný sbor České republiky organizuje výuku ochrany člověka za mimořádné události. Výuku provádějí příslušníci, kteří jsou s danou problematikou

dobře seznámeni a to jak po teoretické, tak praktické stránce. Tato výuka je především určena učitelům základních a středních škol, ale učitelé omylem zaměňují výuku za spolupráci, o které si myslí, že nahradí vyučování za ně. Takováto pomoc by ale měla pouze doplnit a zpestřit výuku o příklady z praxe (www.dk.upce.cz), (Mikulka, Mikulka, Piňos, 2003).

Pomůcky k výuce pedagogům na téma ochrany člověka za mimořádných událostí na základních středních školách

Pedagogové mají možnost k výuce předmětu ochrany člověka za mimořádných událostí používat příručky a naučná videa, které zpracoval ve spolupráci Hasičský záchranný sbor České republiky (www.hzscr.cz).

Stručný přehled příruček:

- Ochrana člověka za mimořádných událostí.
- Víš odkud voláš o pomoc na tísňovou linku 112?
- Pro případ ohrožení.
- Ochrana před přirozenými a zvláštními povodněmi v České republice.
- Výchova dětí v oblasti požární ochrany.
- Výchova a prevence v oblasti požární ochrany.

PRAKTICKÁ ČÁST

Znalosti z oblasti ochrany obyvatelstva v dnešní době v řadách veřejnosti klesají. Nemůžeme vinit pouze občany, že se nechtějí vzdělávat v této oblasti, ale musíme značnou vinu přičíst dezinformacím, které na nás útočí každý den. Zde můžeme uvést dezinformace ze strany sdělovacích prostředků, tisku, rodičů, kamarádů, učitelů. Ale největší riziko představuje internet a další sociální sítě kam může každý člověk přispívat různými informacemi, i když nejsou ověřené a nemusí být pravdivé. Při mimořádných či krizových událostech, které nás ohrožují na životech, se značná část obyvatel domnívá, že je zbytečné mít znalosti z ochrany obyvatel, protože stát se o nás postará. Tito občané mají pravdu jen z části. Stát nám pomůže, ale my musíme být schopni se o sebe postarat do příjezdu složek integrovaného záchranného systému sami. Protože dobře informovaný a vzdělaný obywatel může pomoci složkám v rychlejším a efektivnějším zásahu. Jak výše uvádím, znalosti v oblasti ochrany obyvatelstva se sice snižují, ale díky vědeckotechnologickému vývoji se nebezpečí zvyšuje.

Pro zlepšení této nepříznivé situace jsou navržena vhodná opatření. Jedná se například o začlenění problematiky mimořádných událostí do výuky, a to již na prvním stupni základní školy. Pro potřebu sjednocení a zlepšení stávající situace jsou všechna opatření řešena v Koncepti ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030.

Ve školských zařízeních máme jedinečnou možnost dlouhodobě a soustavně působit na žáky, kteří se povinně zúčastňují výuky. Proto v tomto věku máme šanci, aby si žáci osvojili znalosti a dovednosti, které se týkají ochrany člověka za mimořádných událostí. I když je tato tématica začleněna do vzdělávacích programů škol, je často jen okrajovým tématem. Myslím, že ochrana člověka za mimořádných událostí je důležitá, protože život a zdraví by měly být na prvním místě.

Při zpracování této praktické části jsem vycházela z platné legislativy, z uvedených neziskových organizací a různých učebních programů, které pomáhají se vzděláním: zákon č. 239/2000 Sb., Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., zákon č. 240/2000 Sb., zákon č. 133/1985 Sb., zákon č. 241/2000 Sb., zákon č. 1/1993 Sb., zákon č. 320/2015 Sb., zákon č. 2/1993 Sb., zákon č. 561/2004 Sb., vyhláška

č. 380/2002 SB., vyhláška č. 140/2018 Sb., vyhláška Ministerstva vnitra č. 247/2001 Sb., vyhláška Ministerstva vnitra č. 328/2000 Sb., Rámcově vzdělávací program, Školní vzdělávací program, Hasík CZ, Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, Asociace záchranný kruh, Český Červený kříž.

Dále využiji získané vědomosti a poznatky, které jsem získala z přednášek ze školy, kde tato problematika byla zmiňována.

Preventivně výchovná činnost v jednotlivých složkách integrovaného záchranného systému a neziskových organizací

Ve snaze zabezpečit pomoc jednotlivým složkám v preventivně výchovné činnosti vznikají instituce či různá sdružení, která se zabývají ochranou obyvatelstva a první pomocí. Další pomoc při provádění výuky nám poskytuje možnost zapojení internetu a sociálních sítí do systému vzdělávání. Do přípravy a provádění výuky je zapojena celá řada školitelů a instruktorů. Zabezpečení výuky učebními pomůckami a potřebnými instruktory není vždy jednoduché. Je nutné počítat s nezbytnými finančními prostředky a v potřebné míře, což není vždy jednoduché. Zde je nutné důsledně zvažovat potřebnost a nutnost cílů, které chceme dosáhnout, ve vazbě na nutné finanční prostředky. Zde můžeme zmínit, že některé organizace provádějí svoji činnost zdarma a jiné jsou využívány třeba ke komerčním účelům. Avšak jsou organizace, které nespolupracují s odborníky, a proto jejich činnost není dostatečně odborná. Proto dochází ke ztrátě informací nebo duplicitě informací. Dalším druhem organizací jsou organizace ryze odborné, které mají velkou škálu svých aktivit spojenou s preventivní výchovnou činností.

Hasičský záchranný sbor České republiky

Hasičský záchranný sbor má velmi dobře nastaven systém vzdělávání, protože principy vzdělávání odborníků a expertů jsou stanoveny v koncepci vzdělávání. Hasiči mají pyramidový systém, kde příslušníci školí pedagogy a ti následně školí žáky. Hasiči školí témata, která reagují i na dané roční období a to například: pálení větví, požární rizika o Vánocích, hrozby související s prázdninovými aktivitami

a dále. Velkou výhodou je zapojování dobrovolných hasičů, kteří rozšiřují nové poznatky vzdělávání mezi své kolegy.

Policie České republiky

Policie České republiky nemá přímo zakotvenou preventivně výchovnou činnost. U této základní složky je určen Policejním prezidiem koordinátor, který má na starosti tuto oblast vzdělávání. Policejní prezidium má na starosti přípravu a vlastní provádění nejrůznějších projektů platných pro celou republiku. V rámci vzdělávání provádí workshopy, veřejné akce a různé osvěty. Rozdíl mezi policií a hasiči je v tom, že u policie se nepracuje s dobrovolnými jednotkami jako u hasičského záchranného sboru a prevenci vykonávají pouze příslušníci policie.

Zdravotnická záchranná služba

Zdravotnická záchranná služba je zřizována krajem, a proto neexistuje žádná celorepubliková metodika pro preventivně výchovnou činnost. Každý kraj řeší problematiku svým způsobem. Zejména zde můžeme mluvit o provádění různých besed, školení, či dobrodružná odpoledne pro děti.

Armáda České republiky

Přípravu k obraně státu provádí a řídí Ministerstvo obrany, které k těmto účelům zpracovalo internetový portál, který se jmenuje Příprava občanů k obraně státu. Tato příprava byla zakomponována do rámcově vzdělávacích programů základních škol, kde jsou podklady pro učitele a vedoucí pracovníky škol. Na základních školách je tento program začleněn především do předmětu Člověk a jeho svět a Člověk a jeho společnost.

Organizace zabývající se prevencí

K pomoci základním a ostatním složkám integrovaného záchranného systému vznikají instituce, nebo sdružení, které se věnují odlišným oblastem vzdělávání.

Zde můžeme mluvit o vzdělávání v oblasti první pomoci, požární ochrany, ochrany obyvatelstva před běžnými hrozbami, které mohou vzniknout na území České republiky. V této práci zmíním jen ty organizace, které se nejvíce zapojují do preventivně výchovné činnosti, jako jsou Hasík, Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, Asociace záchranný kruh a Český Červený kříž.

Hasík CZ

Hasík je především určen pro základní a střední školy. Snaží se upravit výuku, aby byla přístupná schopnostem a dovednostem žáků. Výuka je realizována ve spolupráci s příslušníky hasičského záchranného sboru, nebo sborem dobrovolných hasičů. Hlavním cílem je předávání informací, které výuku zpestří a učiní ji zajímavější.

Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska

Toto sdružení se věnuje osvětě a vzdělávání v oblastech požární ochrany, první pomoci, ochrany obyvatelstva před běžnými hrozbami jako jsou živelné pohromy a průmyslové havárie, ke kterým může docházet na území České republiky.

Asociace záchranný kruh

Je další z neziskových organizací, která vyvíjí systém vzdělávání a prevence. Zejména vytváří materiály pro základní studijní a pracovní pomůcky pro žáky a pedagogy.

Český Červený kříž

Český Červený kříž je jedna nejrozšířenějších humanitárních organizací, která se v námi řešené problematice zabývá vzděláváním v oblasti první pomoci.

Přehled mimořádných událostí

V tabulce, která je níže uvedena pod tímto textem, uvádím mimořádné události, o kterých si myslím, že jsou specifické pro Českou republiku.

Tabulka 1 Přehled mimořádných událostí [zdroj: vlastní 10.02.2021]

Antropogenní události	Naturogenní události
Radiační havárie	Zvláštní a přirozené povodně
Havárie v chemickém provozu	Tornádo
Dopravní a železniční nehody	Sesuv půdy
Letecké katastrofy	Velký lesní požár
Epidemie	Zemětřesení
Teroristický čin	Extrémní teplo
Ropné havárie	Extrémní zima

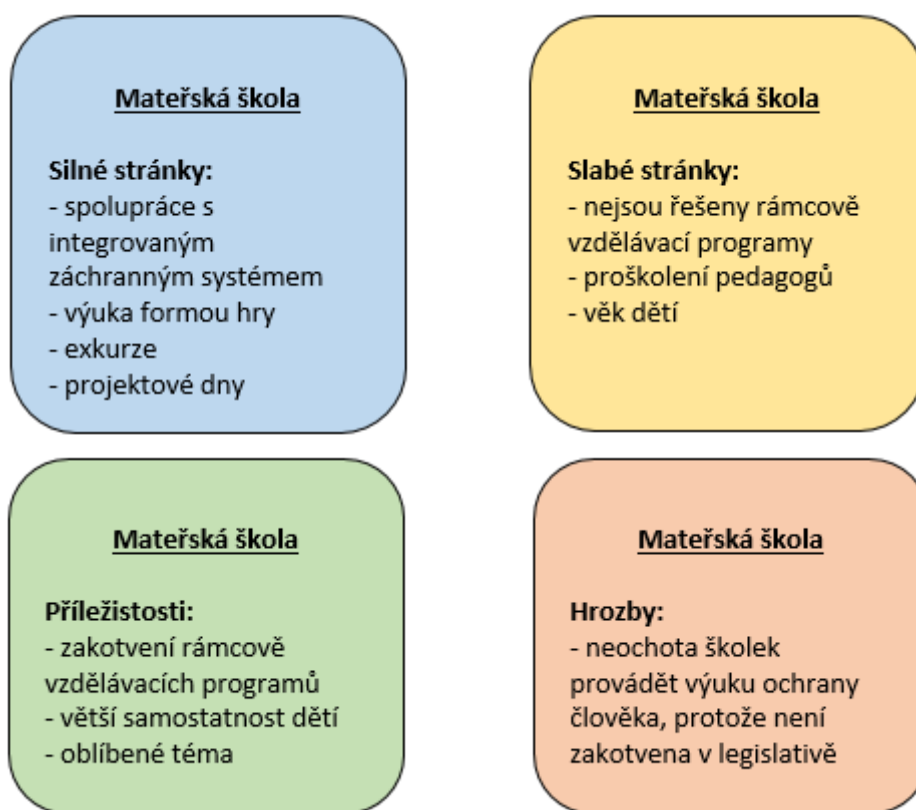
6 Prezentace výsledků

6.1 Mateřská škola

Při pobytu v mateřských školách probíhá výuka formou her a tím si děti osvojují základní pravidla chování a komunikace. V době pobytu v mateřské škole se děti učí poznávat lidské tělo, k čemuž pomáhají návštěvy příslušníků Červeného kříže a pomáhají učit děti jednoduchými formami první pomoc (drobné úrazy na kole, odřeniny). Před prázdninami se v tomto duchu probírá téma „Úraz není náhoda“ – co by se mohlo stát o prázdninách a jak tomu předcházet. Děti předškolního věku se učí znát telefonní čísla 150, 155, 158.

Základním cílem spolupráce pracovníků integrovaného záchranného sboru s mateřskými i dalšími školami je seznámení dětí se základy bezpečného chování a slouží k odstranění bariéry mezi dětmi a záchranáři. Těmto aktivitám se věnují všechny hasičské záchranné sbory krajů a o besedy a přednášky je ze strany mateřských škol velký zájem. S dětmi se probírají základy požární ochrany a to formou herní zábavy. Probíhají soutěže v malování s požárně bezpečnostní tematikou ve spolupráci s pracovníky hasičského záchranného sboru. Součástí výchovy jsou návštěvy hasičských zbrojnic, kde se děti seznamují s odpovědnou prací hasičů a se základními znalostmi o požárech.

Vzhledem k pandemii došlo v roce 2020 ke značnému útlumu výchovné činnosti, která byla značně omezena nebo úplně pozastavena.

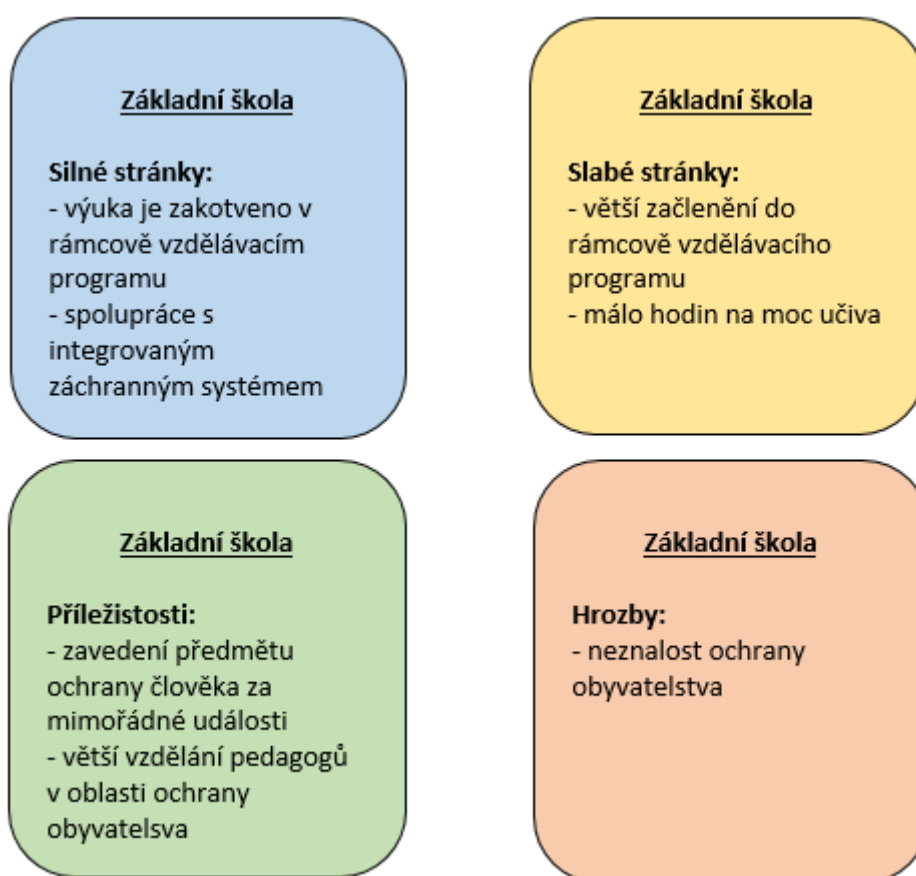

Obrázek 2 SWOT Analýza mateřská škola [zdroj: vlastní 10.02.2021]

6.2 Základní škola

Výuka ochrany člověka za mimořádných událostí na základní škole je rozdělena do velkého množství vzdělávacích oblastí (předmětů). Zejména se jedná o dějepis, přírodovědu, občanskou nauku a další. Proto byla Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstvem vnitra vypracována příručka, která má pomoci při vzdělávání ochrany člověka za mimořádných událostí. Tato příručka má pedagogům pomoci k rozdělení učiva a stanovit cíle výuky v daném ročníku. Je důležité dodržet rozvržení výuky v ročníku a to z důvodu zachování posloupnosti učiva. Na prvním stupni se děti učí odpovědnosti za sebe a také, jak se zachovat například při požáru v domácnosti, jak zavolat na tísňovou linku, z první pomoci například pomoc při popáleninách. Na druhém stupni se naopak učí žáci nést zodpovědnost i za ostatní (mladší sourozence, handicapovaného spolužáka). Dále se zde řeší nácvik evakuace. Výuka ochrany člověka v daném předmětu probíhá podle

hrozeb současné doby a podle klimatických podmínek. Rámcově vzdělávací program umožňuje základním školám na základě školního vzdělávacího programu upravit průběh výuky ochrany člověka za mimořádné události. Jediný problém shledávám v tom, že si každá škola sama určuje, kdy a jakým způsobem bude tato problematika vyučována. Při přestupu žáka z jedné základní školy na jinou základní školu se může stát, že dané téma s ním bylo anebo nebylo probráno.

Obrázek 3 SWOT Analýza základní škola [zdroj: vlastní 10.02.2021]

6.3 Střední škola

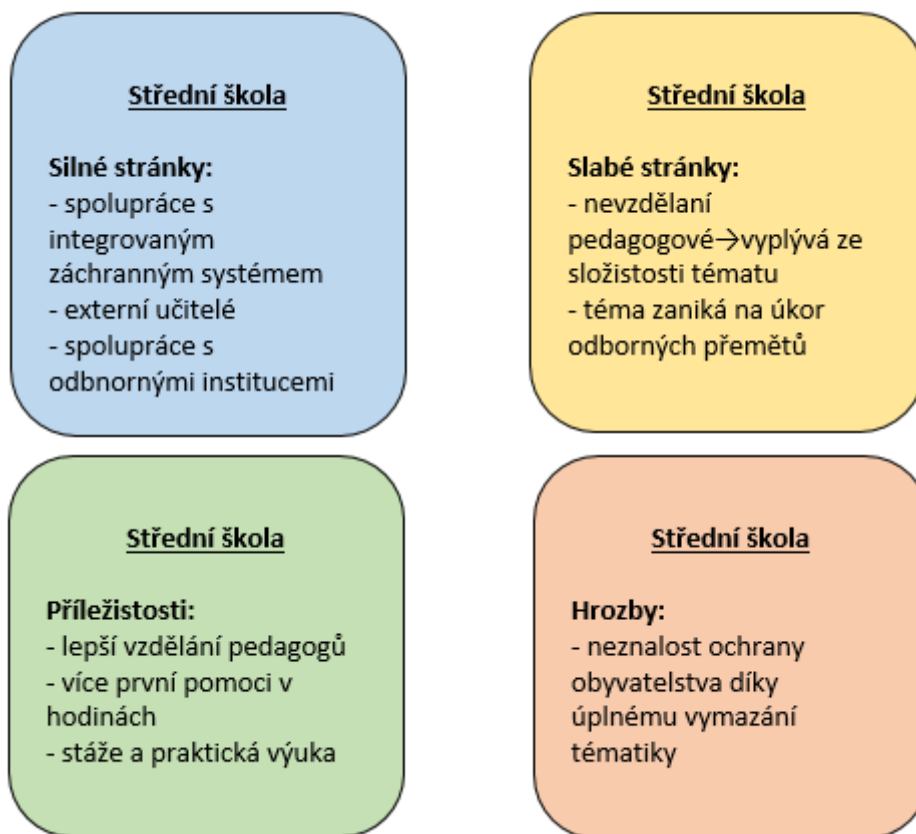
Při získávání středoškolského vzdělávání je snaha společnosti, aby se všichni studenti rozvíjeli a získávali hodnotné znalosti a zručnosti v celém širokém spektru studijních předmětů. Součástí tohoto vzdělávání je i problematika ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí. Tato problematika se jako celek věnuje

přípravě studentů ke správnému a zodpovědnému přístupu k ochraně zdraví a života, ochraně majetku a životního prostředí. Studenti si musí uvědomit nutnost umět sebe, své blízké a další spoluobčany ochránit, a aby se dokázali orientovat v právech a povinnostech v oblasti ochrany obyvatelstva.

V rámci přípravy studentů má velkou a nezastupitelnou úlohu pedagog. Základní odborné vzdělání pedagogů z oblasti výuky ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných opatření, je zabezpečováno v organizovaném akreditovaném vzdělávacím programu.

Na středních školách můžeme narazit na rozdílnost vědomostí jednotlivých studentů podle toho, jak se věnovali této tématice na základních školách. Proto se domnívám, že je dobré si v prvopočátku udělat přehled a základní informace a dovednosti uceleně zopakovat. Středoškolská výuka je specifická roztržitostí oborů. Určité obory budou tematiku ochrana člověka za mimořádné události řešit například při praktické výuce v rámci školení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Je nutné zde studentům zdůraznit, že jsou právně zodpovědní za své činy a seznámit je s povinnostmi, které plynou ze zákona. Každý obor má svá specifika a nese si i svá rizika, proto se středoškolské vzdělávání právě zaměřuje na zvládnutí jednotlivých rizik, která jim jejich budoucí povolání přinese. Specifikou jsou obory pomáhajících profesí, jako zdravotní školy, školy požární ochrany a další, zde kde je problematika ochrany člověka začleněna v rámci odborného vzdělávání.

Všechny obory by přesto měly mít společnou znalost o rozšířené první pomoci, požární ochraně, běžných rizicích, dopravní výchově, kybernetické ochraně a například i finanční gramotnosti. Rozšiřující témata jsou náročnější i pro pedagogy, což bývá v častých případech důvodem, proč se tato témata nevyučují vůbec, nebo se neustále opakují pouze základní znalosti.

Obrázek 4 SWOT Analýza střední škola [zdroj: vlastní 10.02.2021]

Vyhodnocení rozhovorů s koordinátory preventivní výchovné činnosti

Rozhovory probíhaly především telefonní a e-mailovou formou. Tato forma komunikace byla vybrána z důvodu současného nouzového stavu v České republice, která vznikla ze šíření nakažlivé nemoci Covidu-19. Všichni tázaní respondenti byli lidé, kteří se v řešené problematice orientují.

6.4 Dotazníkové šetření

Dotazníky byly připraveny pro všechny kraje a všechny instituce integrovaného záchranného systému. Ne ze všech krajů se nám vrátili všechny zpět a vyplněné.

Vzhledem ke vzniku celosvětové epidemiologické situace, způsobené virovým onemocněním Covid-19, bylo nutné celosvětově a i na území České republiky vyhlásit nezbytné restriktivní opatření, která vážně zasáhla celou společnost

a veškeré dění na území státu. V důsledku těchto opatření nebylo možné důsledně komunikovat s učiteli škol o dané problematice bakalářské práce. Proto byla volena varianta spolupráce s koordinátory preventivně výchovné činnosti z řad hasičského záchranného sboru a zdravotní záchranné služby. Vzniklá tíživá situace si vyžádala enormní nasazení příslušníků všech výše jmenovaných složek a tím se ztížila i spolupráce s jednotlivými koordinátory preventivní výchovné činnosti. V důsledku takto vzniklé časové tísně byla proto zvolena varianta za použití minimálního možného počtu dotazů.

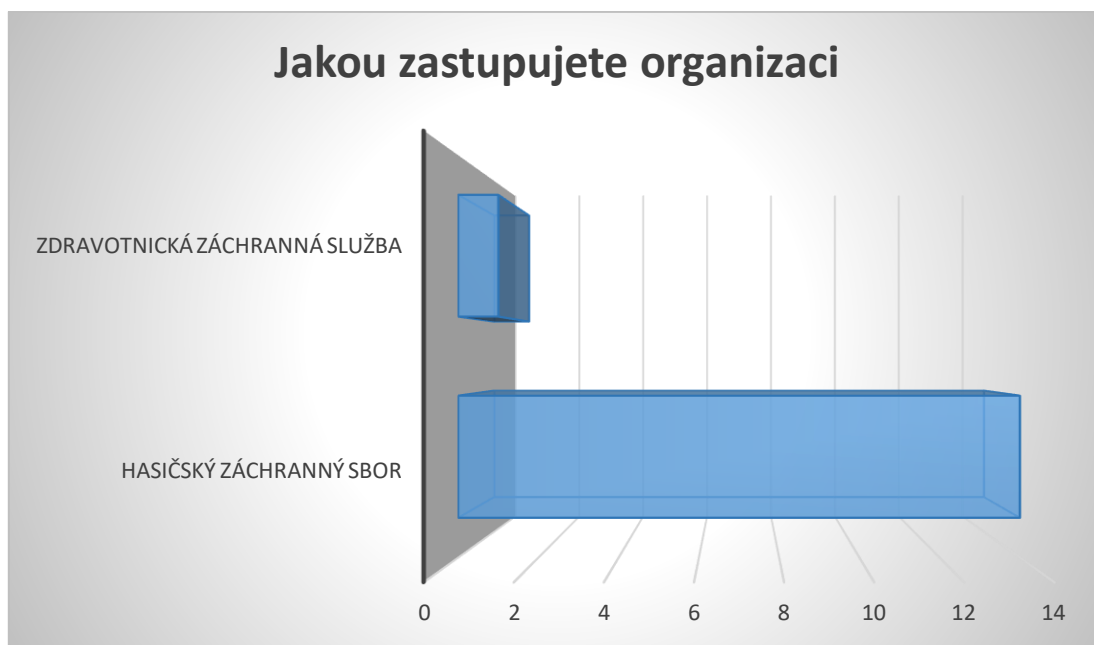
Jednotlivým koordinátorům bylo zadáno těchto 7 otázek:

1. Jakou zastupujete organizaci integrovaného záchranného systému?
2. V jakém kraji působíte?
3. Jaké je Vaše vzdělání a kurzy se zaměřením na preventivně výchovnou činnost a ochrana člověka za mimořádných událostí?
4. Jak probíhá výuka ochrany člověka za mimořádných událostí ve vašem kraji v mateřských školách?
5. Jak probíhá výuka ochrany člověka za mimořádných událostí ve vašem kraji na základních školách?
6. Jak probíhá výuka ochrany člověka za mimořádných událostí ve vašem kraji na středních školách?
7. Co dalšího chcete doplnit k tomuto tématu (zkušenosti, nové projekty)?

6.5 Zhodnocení výsledků dotazníkového šetření

1. Jakou zastupujete organizaci integrovaného záchranného systému?

Dotazníkového šetření se zúčastnilo čtrnáct krajských koordinátorů preventivně výchovné činnosti působících při hasičském záchranném sboru a jeden koordinátor vzdělávání působící při Zdravotnické záchranné službě.

Graf 1 Jakou zastupujete organizaci [Zdroj: vlastní 10.02.2021]

2. V jakém kraji působíte?

Dotazníkové šetření má zastoupení všech čtrnácti krajů.

Graf 2 Působnost koordinátorů v kraji [Zdroj: vlastní 10.02.2021]

3. Jaké je Vaše vzdělání a kurzy se zaměřením na preventivně výchovnou činnost a ochrana člověka za mimořádných událostí?

Příslušníci hasičského záchranného sboru musí mít vykonánu služební zkoušku, dále mají splněnou odbornostní zkoušku z oblasti ochrany obyvatelstva případně stavební prevence. Dále se většina koordinátorů (mimo Pardubického kraje) zapojila do programu Hasík CZ a Hasík – Vaše cesty k bezpečí a jsou tedy lektory tohoto programu. Koordinátoři také měli v minulých letech možnost doplňujícího studia Pedagogické minimum, pod záštitou Ministerstva vnitra. Při získávání certifikátu k lektorování programu Hasík CZ je oblast pedagogiky, psychologie a komunikace nedílnou součástí.

Vzdělávání na zdravotnické záchranné službě je podmíněno zdravotnickým vzděláním. Koordinátor se zabývá jak výjezdovou činností, tak vzděláváním zaměstnanců záchranné služby a v neposlední řadě preventivním vzděláváním veřejnosti.

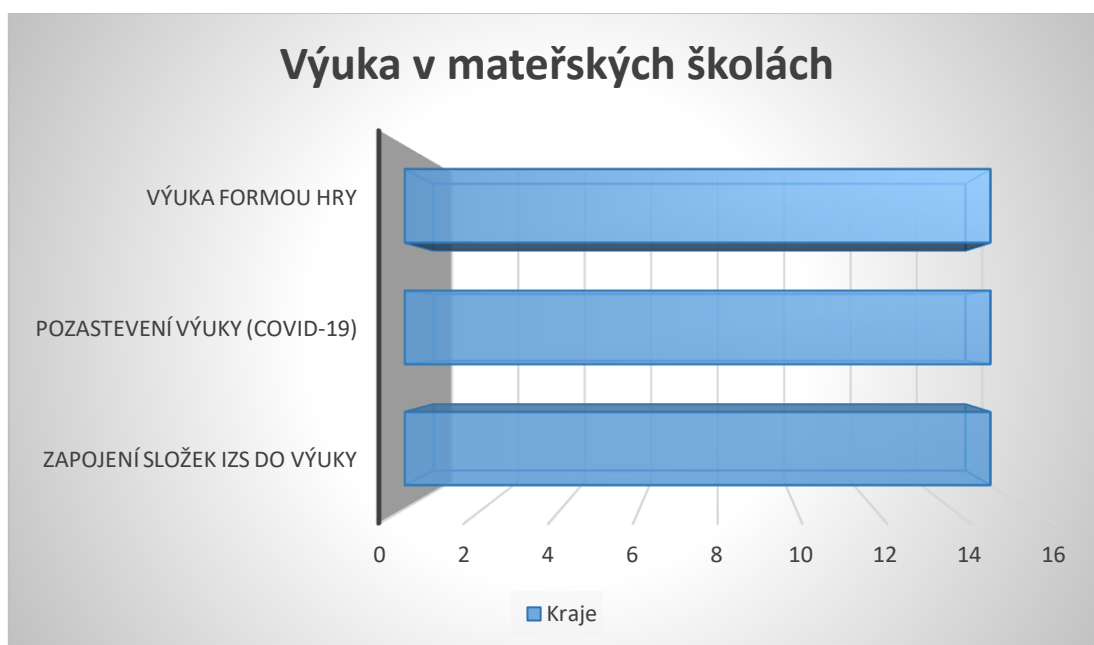

Graf 3 Vzdělání a kurzy koordinátorů [Zdroj: vlastní 10.02.2021]

4. Jak probíhá výuka ochrany člověka za mimořádných událostí ve vašem kraji v mateřských školách?

V mateřské škole probíhá výuka ochrany člověka za mimořádné události pomocí pedagogů, která je doplněna o přednášku a ukázkou složek integrovaného záchranného systému. Tímto stylem výuky si děti lépe zapamatují jak předcházet nebezpečí úrazu. Všichni tázaní koordinátoři preventivně výchovné činnosti se na tomto stylu výuky shodli. Další odpovědí, ve které byla shoda, byla kvůli pandemii veškerá výuka ochrany člověka za mimořádné události zastavena.

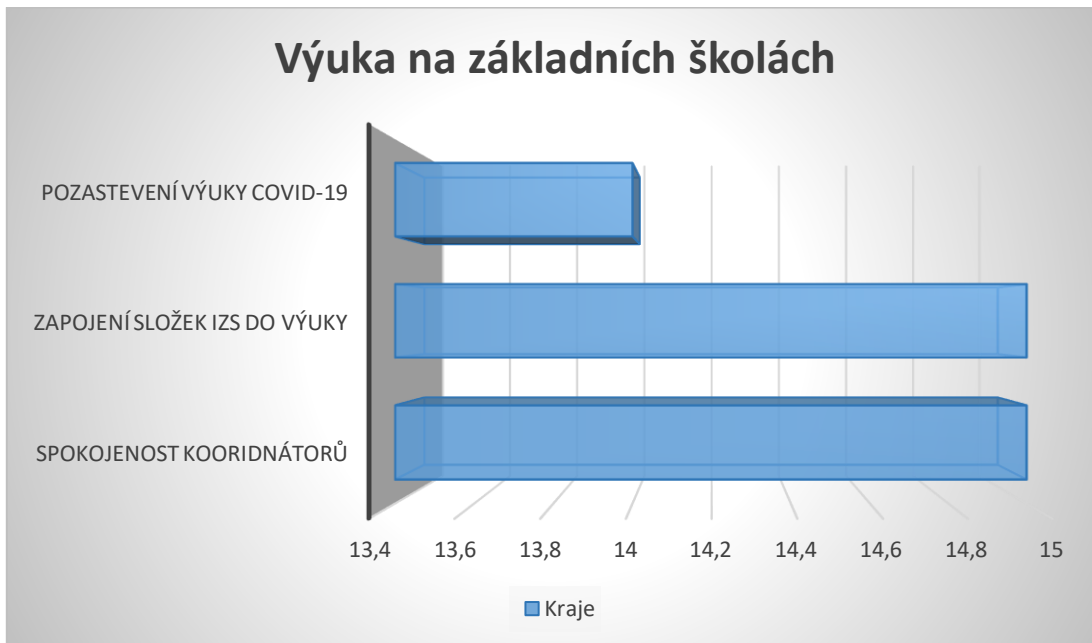

Graf 4 Výuka v mateřských školách [Zdroj: vlastní 10.02.2021]

5. Jak probíhá výuka ochrany člověka za mimořádných událostí ve vašem kraji na základních školách?

Koordinátoři ve všech čtrnácti krajů jsou spokojeni s výukou ochrany člověka za mimořádné události. Zde vidí největší plus, že žáci jsou zvědaví a tato problematika je zajímavá. Dále pak jsou rádi, že pedagogové k učivu mají pozitivní vztah. Dalším kladným bodem se jeví zapojení složek integrovaného záchranného systému, který dokáže obohatit výuku o různé ukázky

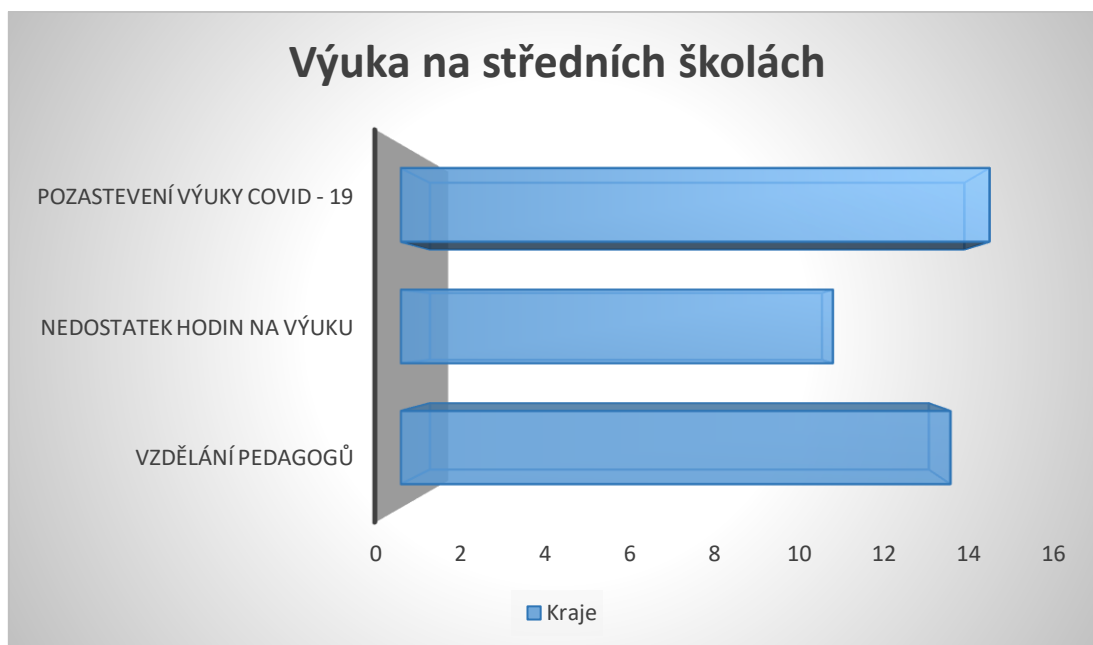
a zajímavé zkušenosti. Bohužel i zde koordinátoři uvedli, že kvůli epidemické situaci je ochrana člověka za mimořádné události pozastavena.

Graf 5 Výuka na základních školách [Zdroj: vlastní 10.02.2021]

6. Jak probíhá výuka ochrany člověka za mimořádných událostí ve vašem kraji na středních školách?

Problematika ochrany člověka za mimořádné události na středních školách se věnuje spíše povinnostem a právům ochrany člověka za mimořádné situace. I když je věnováno na vzdělávání pedagogů v této oblasti značné úsilí, tak tento předmět není dostatečně vyučován a to z důvodu, že na středních školách není vytvořen potřebný časový fond pro jeho výuku. Na tomto se shodlo jedenáct koordinátorů. Zbylí čtyři koordinátoři si myslí, že výuka na střední škole je dostatečná. Kvůli epidemické situaci je na středních školách zastavena výuka ochrany člověka za mimořádné události.

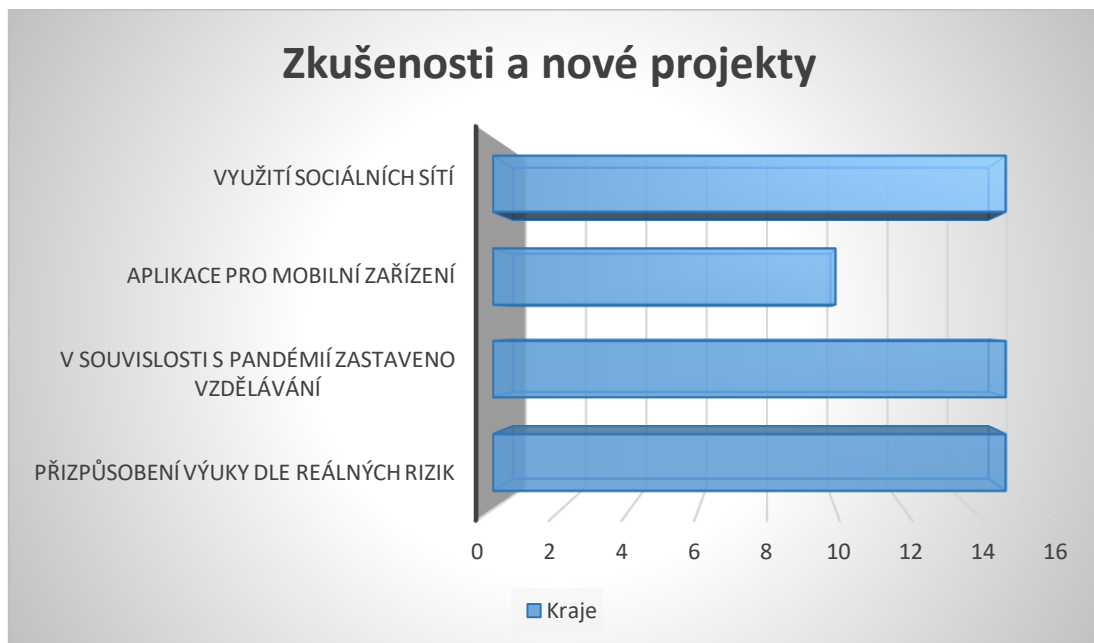

Graf 6 Výuka na středních školách [Zdroj: vlastní 10.02.2021]

7. Co dalšího chcete doplnit k tomuto tématu (zkušenosti, nové projekty)?

Oblast vzdělávání v požární ochraně a ochraně obyvatelstva je zastoupena mnoha projekty. Každý kraj si uzpůsobil výuku dle reálných rizik ve svém regionu, například Jihočeský kraj klade důraz na radiační ochranu z důvodu umístění jaderné elektrárny v jejich katastru. Nepedagogické vzdělávání v roce 2020 bylo hodně ovlivněno pandemií Covid-19 a nutnými represivními opatřeními, které následovaly. Hasičský záchranný sbor proto do budoucna zvažuje zavedení e-learningu pro žáky a studenty. Některé projekty se v online prostředí již využívají. Asociace záchranný kruh jako jedna z prvních vydala aplikace pro mobilní telefony s výukou první pomoci. Aplikace se pyšní velkou oblíbeností. Další zajímavou aplikací je aplikace Záchranka, která nabízí jak možnost volání na operační středisko zdravotnického záchranného systému s přesností lokalizace, tak i poučná povídání a návody první pomoci. V neposlední řadě je ke vzdělávání využito sociálních sítí. A to jak oficiálních sítí jednotlivých složek integrovaného záchranného systému, tak i publikování příspěvků jednotlivých projektů. Ve Středočeském kraji fungují například facebookové stránky projektu „Parkuji ohleduplně – 3 metry k životu“, který se zaměřuje na průjezdnost hasičské techniky a upozorňuje dospělou populaci na neohleduplné parkování. Dalším projektem je Karlovarský projekt – „Ty to zvládneš“. Každý měsíc publikují videa

s autentickými záběry z dopravních nehod, vždy s konkrétní tematikou (telefon za volantem, námraza, aquaplaning atp.)

Graf 7 Zkušenosti a nové projekty [Zdroj: vlastní 10.02.2021]

6.6 Vlastní doporučení

Návrh vzdělávacího programu tematiky ochrana člověka za mimořádné události

V této části bakalářské práce navrhuji vzdělávací program ochrany člověka za mimořádné události. Cílem této kapitoly je navrhnout vzdělávací program pro středoškolské vzdělávání. Na základě získaných dotazníků od krajských koordinátorů preventivně výchovné činnosti, který je již zmíněn výše v práci, bylo zjištěno, že středoškolský vzdělávací program není špatně navržený, ale s několika malými úpravami lze docílit zlepšení.

Návrh ke zlepšení by se především týkal:

- Alespoň šest vyučovacích hodin za pololetí.
- Zapojení žáků do reálné simulace mimořádné události, které by odpovídalo rizikům mimořádných událostí v jejich regionu.
- Více hodin na výuku a praxi první pomoci.
- Zvýšit počet návštěv příslušníků organizací, kteří se zabývají tematikou ochrany člověka za mimořádných událostí.

Návrh vzdělávacího programu ochrany člověka za mimořádných událostí bych rozdělila do čtyř vzdělávacích bloků a to podle ročníků:

Tabulka 2 Návrh vzdělávacího programu [Zdroj: vlastní 10.02.2021]

Střední škola

1. ročník	
1. pololetí	Počet vyučovacích hodin
seznámení s požárním řádem školy	1 hod.
první pomoc	2 hod.
nácvik evakuace	2 hod.
seznámení s hasícími přístroji	1 hod.
2. pololetí	Počet vyučovacích hodin
první pomoc	2 hod.
nácvik evakuace	1 hod.
dopravní bezpečnost	1 hod.
přednáška - nebezpečné drogy	1 hod.
prázdninové aktivity	1 hod.

Tabulka 3 Návrh vzdělávacího programu [Zdroj: vlastní 10.02.2021]

2. ročník	
1. pololetí	Počet vyučovacích hodin
seznámení s požárním řádem školy	1 hod.
první pomoc	2 hod.
přednáška - nebezpečné drogy	1 hod.
nácvik evakuace	1 hod.
seznámení s hasícími přístroji	1 hod.
2. pololetí	Počet vyučovacích hodin
první pomoc	2 hod.
nácvik evakuace	1 hod.
navštěva odborníku z IZS	1 hod.
prázdninové aktivity	1 hod.
dopravní bezpečnost	1 hod.

Tabulka 4 Návrh vzdělávacího programu [Zdroj: vlastní 10.02.2021]

3. ročník	
1. pololetí	Počet vyučovacích hodin
seznámení s požárním řádem školy	1 hod.
první pomoc	2 hod.
nácvik evakuace	1 hod.
seznámení s hasícími přístroji	1 hod.
navštěva odborníku z IZS	1 hod.
2. pololetí	Počet vyučovacích hodin
seznámení s požárním řádem školy	1 hod.
první pomoc	2 hod.
nácvik evakuace	1 hod.
nácvik reálné situace	4 hod.
prázdninové aktivity	1 hod.
dopravní bezpečnost	1 hod.

Tabulka 5 Návrh vzdělávacího programu [Zdroj: vlastní 10.02.2021]

4. ročník	
1. pololetí	Počet vyučovacích hodin
seznámení s požárním řádem školy	1 hod.
první pomoc	2 hod.
nácvik evakuace	1 hod.
dopravní bezpečnost	1 hod.
přednáška - nebezpečné drogy	1 hod.
2. pololetí	Počet vyučovacích hodin
seznámení se zákony	2 hod.
první pomoc	2 hod.
nácvik evakuace	1 hod.

Seznámení s požárním řádem

Seznámení s požárním řádem školy jsem zařadila do výukového programu ochrany člověka za mimořádné události a to z důvodu, že studenti by měli být seznámeni s únikovými cestami z budovy školy. Měli by být seznámeni s dodržováním základních norem chování a vystupování, aby se nestali možnou příčinou vzniku požáru.

První pomoc

Zařazením první pomoci do vzdělávacího programu je snaha připravit a naučit studenty, jak správně reagovat v kritických momentech a umět pomoci zachránit lidský život. Nácvik první pomoci je zapotřebí řešit ve spolupráci se zdravotnickou záchrannou službou nebo pomocí kvalifikovaného lékařského personálu, kteří předvedou studentům správné postupy při poskytování první pomoci.

Zde se nám nabízí možnost zpracování dohody o součinnostní spolupráci se zdravotnickou záchrannou službou a její zařazení do výukového programu.

Nácvik evakuace

Nácvik evakuace patří k důležité části studia ve škole. Student by měl vědět, jak se zachovat při vzniku nebezpečné / mimořádné události ve školním zařízení. V prvním ročníku by měla být evakuace plánovaná v rozmezí dvou hodin a to z toho důvodu, že se studenti teprve seznamují s prostory školy. V dalších ročnících by nácvik evakuace probíhal pouze jednu hodinu a to z toho důvodu, že studenti jsou již s prostory školy a systémem provádění evakuace seznámeni. Pokud to nelze zařadit do pevných výukových hodin, dá se nácvik evakuace řešit v hodinách tělesné výchovy.

Seznámení s hasicími přístroji

Studenti by měli být seznámeni s použitím hasicích přístrojů, které se nacházejí ve škole a mohly by být použity při prvotním vzniku požáru. Lze tak snížit možné škody na zdraví a na majetku. Tento nácvik je vhodné provádět za účasti profesních odborníků od hasičského záchranného systému.

Dopravní bezpečnost

Dopravní bezpečnost by měla být zařazena do vyučujících osnov, protože již mnozí studenti mohou vlastnit řidičský průkaz na motocykl, nebo v následujících letech mohou získat řidičské oprávnění na automobil. Zde vidím velkou možnost, jak zabezpečit, aby si studenti osvojili nebo oživilo patřičné znalosti z provozu na komunikacích a to z pohledu chodce a případně i řidiče. Nelze zapomínat na správné chování a znalosti cestujícího v hromadné dopravě a zejména na zvláštnosti v provozu kolejových vozidel (vlaky, tramvaje), včetně důrazu na zákaz vstupu do kolejiště.

Přednáška – nebezpečné drogy

Nebezpečí, které představují drogy a katastrofální následky, které plynou z jejich užívání, nás nutí zařadit do systému výuky i tuto problematiku. Přednášku

o problematice drog, musí přednášet příslušník (zaměstnanec) Policie České republiky, který se daným tématem zabývá a má bohaté zkušenosti při řešení případů zneužívání návykových látek. Navíc disponují vhodnými pomůckami a případně mohou předvést i zásah pomocí vycvičeného služebního psa.

Prázdninové aktivity

Před ukončením školního roku by proběhlo seznámení studentů s riziky, která jsou spojena s prázdninovými aktivitami (používání motorových dopravních prostředků, koupání – zejména v přírodních nádržích, cestování pomocí stopování, požár - používání otevřeného ohně, kde a za jakých podmínek, a tak dále)

Návštěva odborníků z integrovaného záchranného systému

Zařazením přednášek odborníků ze strany integrovaného záchranného systému (Hasičský záchranný sbor České republiky, Policie České republiky, Zdravotní záchranná služba a další instituce) lze docílit kvalitní výuky a efektivity probíraného učiva. Zmínění profesionálové ve svých odbornostech přinesou do výuky oživení a tím se dá předpokládat, že i vyšší zájem studentů. Vhodně doplní výuku pedagogů školy a použitím příkladů z praxe určitě zaujmou studující. Velkou výhodou je i materiální vybavení, které používají při své náročné práci a jsou schopni jej předvést jako pomůcku při výuce.

Nácvik reálné situace

V nácviku reálné situace vidím možnost, jak předvést osvojené znalosti a dovednosti. Studenti se zúčastní metodicky zpracovaného situačního nácviku možné mimořádné události za řízení profesionálních zaměstnanců hasičského záchranného systému. Účast na těchto modelovaných situacích umožní studentům lepší náhled na možná řešení mimořádných událostí v reálných podmínkách. Díky této nestandardní situaci si studenti uvědomí odpovědnost za vlastní jednání a zjistí, že jejich získané znalosti jim mohou pomoci v reálném životě.

Seznámení se zákony

Studenti by měli být seznámeni se zákony České republiky v daných oblastech řešené výuky, aby se při řešení případné pomoci nedostali s těmito zákony do konfliktu.

Zhodnocení vzdělávacího programu

Po absolvování výuky je vždy nutné získat zpětnou vazbu. U studentů se především zaměříme na to, jaká aktivita byla pro ně nejvíce přínosná a proč. Tuto zpětnou vazbu provedeme písemnou formou a to z toho důvodu, aby studenti nebyli mezi sebou ovlivňováni. Díky tomu by si každá střední škola mohla částečně upravit osnovu, přidat informace a nové návrhy od studentů do výuky ochrany člověka za mimořádných událostí podle zjištěných potřeb.

ZÁVĚR

Jak bylo v práci zmíněno, svět není ani ve dvacátém prvním století bezpečnější místo než dřív. A to i přes vědeckotechnický a sociální pokrok. Ani Česká republika není vyňata z hrozeb, které nám obyvatelům hrozí. Především se jedná o mimořádné události naturogenního a antropogenního charakteru. Zde do antropogenních hrozeb můžeme uvést teroristické činy, závažné havárie a různé globální hrozby.

Cílem mé bakalářské práce na téma „Vzdělávací program ochrana člověka za mimořádných událostí – návrh aktualizace, se zaměřením na středoškolské vzdělávání“. Pro navržení vzdělávacího programu pro středoškolské vzdělávání jsem musela nejprve shromáždit a prostudovat platnou legislativu a literaturu, která se zabývá námi řešenou problematikou.

Bakalářská práce je členěna do dvou navazujících částí. První část se zabývá teorií a druhá část je praktická, ve které se zabývám výzkumným šetřením a v této části navrhuji vzdělávací program pro středoškolské vzdělávání.

Teoretická část se zabývá platnou legislativou, dále jsem analyzovala rámcově vzdělávací program v ochraně člověka za mimořádné události. K zjištění potřebného rozsahu a požadovaných výstupů z výuky dané problematiky na středních školách jsem se snažila shromáždit všechny potřebné informace ke zpracování zadaného pracovního tématu.

V první části praktické práce mapuji, jak probíhají jednotlivé etapy vzdělávání v mateřské škole, základní škole a střední škole. Šetření proběhlo formou SWOT analýz, řízených rozhovorů a v neposlední řadě formou dotazníku. Všechny tyto metody mi pomohly uskutečnit navržení vzdělávacího programu pro středoškolské vzdělávání.

V mateřské škole probíhá výuka, která je vhodná pro tuto věkovou skupinu. Na základní škole je tématu ochrany člověka za mimořádné události nejvíce věnována pozornost a to z toho důvodu, že žáci jsou již dostatečně vnímaví. Na střední škole námi probíraná tematika není dostatečně vyučována, proto v druhé části praktické práce je navržen vzdělávací program pro středoškolské vzdělávání. Mnou navržený program byl kladně hodnocen hlavní koordinátorkou preventivně výchovné činnosti.

Konkrétně jsem popsala všechny stupně výuky na střední škole, kde uvádím, jak by měla vypadat výuka námi řešené problematiky. Dále jsem popsala jednotlivé aktivity programu, které jsem navrhla tak, aby odpovídaly potřebám výuky.

Tato práce si kladla za cíl přispět ke zkvalitnění výuky ochrany člověka za mimořádné události pro střední školy.

Problematika ochrany člověka za mimořádné události je v mateřských a základních školách dostatečně vyučována, a to i za pomoci složek integrovaného záchranného systému a neziskových organizací.

I když je vnímání rizik stále na nízké úrovni, dochází k systémovým změnám, které nám pomáhají zvyšovat vědomosti a dovednosti v oblasti ochrany člověka za mimořádné události. Stále je největší prioritou ochrana člověka, ale k tomu musí být občan sebevzdělaný, který ví jak se chovat při mimořádných situacích. První kroky k všeobecnému zvýšení znalostí v ochraně člověka jsou obtížné a zdoluhavé. Naštěstí je tato problematika vyučována nejen na školách pro žáky, ale probíhá i odborná příprava pedagogického sboru.

Zpracování obsahu bakalářské práce bylo ovlivněno vzniklou pandemickou situací, která postihla celý svět včetně naší republiky.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

MONOTEMATICKE PUBLIKACE

KRATOCHVÍLOVÁ, D., FOLWARCZNY, L., 2013. *Ochrana obyvatelstva. 2., aktualiz.* vyd. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství. ISBN 978-80-7385-134-7.

KOPECKÝ, MIROSLAV, ELEONÓRA TILCEROVÁ A JAROMÍR ŠIMAN. *Ochrana člověka za mimořádných událostí.* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4094-1

KAVAN, ŠTĚPÁN. *Ochrana obyvatelstva I.* České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2011. ISBN 978-80-87472-06-4

MIKA, Otakar J., Pavel ZAHRADNÍČEK a Miloš ZEMAN. *Ochrana obyvatelstva: malé kompendium ochrany obyvatelstva.* Jihlava: Vysoká škola polytechnická, 2012. ISBN 978-80-87035-67-2

VALIŠOVÁ, Alena, Hana KASÍKOVÁ a Miroslav BUREŠ. *Pedagogika pro učitele. 2., rozš. a aktualiz.* vyd. Praha: Grada, 2011. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3357-9

Ochrana obyvatelstva a krizové řízení: skripta. Praha: Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2015. ISBN 978-80-86466-62-0.

Krizové zákony: krizový zákon, integrovaný záchranný systém, hospodářská opatření pro krizové stavy, obnova území ; Hasičský záchranný sbor ; Požární ochrana : zákony, nařízení vlády, vyhlášky : redakční uzávěrka .. Ostrava: Sagit, 2007-. ÚZ. ISBN 978-80-7488-135-0

KRATOCHVÍLOVÁ, Danuše. *Ochrana obyvatelstva.* Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2005. ISBN 80-86634-70-1

PACINDA, Štefan a Ján PIVOVARNÍK. *Kolektivní ochrana obyvatelstva.* Praha: MV - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2010. ISBN 978-80-86640-67-9

MIKULKA, Bohdan, Štěpán MIKULKA a Miroslav PIŇOS. *MINISTERSTVO VNITRA, GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU.*

Výchova dětí v oblasti požární ochrany: Příručka pro učitele základních a speciálních škol. 1. Praha: Ministerstvo vnitra, generální ředitelství Hasičského záchranného sboru, 2003. ISBN 80-86640-21-3.

Ochrana obyvatelstva ...: sborník příspěvků z mezinárodní konference. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, [2002]-. ISBN 978-80-7385-142-2. ISSN 1803-7372

CHARALAMBIDIS, Alexandros. *Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů v základním vzdělávání.* V Praze: VÚP, 2005. ISBN isbn80-87000-03-x.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří.* Praha: Portál, 2000. ISBN isbn80-7178-308-0

JŮVA, Vladimír. *Základy pedagogiky pro doplňující pedagogické studium.* Brno: Paido, 2001. ISBN 80-85931-95-8.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

SWOT analýza. Managementmania.cz [online]. česká republika: copyright, 2016 [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <https://managementmania.com/cs/swot-analyza>

Proč jsou školy takové, jaké jsou I: Stručná historie vzdělávání. *Www.svobodauceni.cz* [online]. česká republika: Jirí Košárek, 2021 [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <http://www.svobodauceni.cz/clanek/strucna-historie-vzdelavani/>

Vzdělávání členů SH ČMS. *Www.vzdelavani-dh.cz* [online]. česká republika: Jirí Blažek, 2014 [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <https://www.vzdelavani-dh.cz/publicCourse?id=61&head=132&subhead=340>

Komparativní analýza vzdělávacích systémů ve vybraných zemích EU – ISCED 1, 2. *Www.clovekvtisni.cz* [online]. Praha: UI & UX Michal Kruška, 2014 [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/media/publications/41/file/1360764270-an-ka3-komparace.pdf>

Zákony.centrum.cz. *Www.zakony.centrum.cz* [online]. Praha: Economia, 2021 [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <http://zakony.centrum.cz/listina-zakladnich-prav-a-svobod/hlava-4-clanek-33>

Alavia. *Www.alavia.cz* [online]. ostrava: CAMBIT, 2016 [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <http://alavia.cz/vzdelavaci-system-v-ceske-republice/>

Digitální knihovna Univerzity Pardubice. *Www.dk.upce.cz* [online]. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2015 [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: https://dk.upce.cz/bitstream/handle/10195/37999/tilcerovaE_ochranacloveka_2010.pdf?sequence=1&isAllowed=y

HZSR ČR. Hasičský záchranný sbor České republiky. *Www.hzscr.cz* [online]. Praha: Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2020 [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: Hzscr.cz/clanek/pomucky-pro-zakladni-a-stredni-skoly.aspx

ŠTĚŘÍKOVÁ, N., 2016. *Vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva na základních školách: Aktuální situace a trendy.* *Ochrana & Bezpečnost* [online]. V. (3.) [cit. 2018-

05-03]. ISSN 1805-5656. Dostupné z: http://ochab.ezin.cz/O-a-B_2016_C/2016_OaB_C_08_sterikova.pdf

CHLÍBKOVÁ, D., MAZAL, F., 2008. *Úvaha o vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva z pohledu nejen historického. Tělesná kultura* [online]. 31(1), 30-47 [cit. 2018-03-03]. Dostupné z: https://telesnakultura.upol.cz/artkey/tek-200801-0003_UVAHA_O_VZDELAVANI_V_OBLASTI_OCHRANY_OBYVATELSTVA_Z_POHLEDU_NEJEN_HISTORICKEHO.php

Zákony pro lidi. [Www.zakonyprolidi.cz](http://www.zakonyprolidi.cz) [online]. Praha: AION CS, 2021 [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1973-73>

Národní ústav pro vzdělávání. [Www.nuv.cz](http://www.nuv.cz) [online]. česká republika: NÚV - Národní ústav pro vzdělávání, 2011 – 2021 [cit. 2021-03-22]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rvp-os>

Ministerstvo vnitra České republiky: Civilní ochrana. [Www.mvcr.cz](http://www.mvcr.cz) [online]. Česká republika: Ministerstvo vnitra České republiky, 2021 [cit. 2021-03-27]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/civilni-ochrana.aspx>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: Národní program vzdělávání ČR (Bílá kniha). [Www.vzdelavani2020.cz](http://www.vzdelavani2020.cz) [online]. Česká republika: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2021 [cit. 2021-03-27]. Dostupné z: <http://www.vzdelavani2020.cz/narodni-program-vzdelavani-cr-bila-kniha.html>

I-školák: *Pedagogika – jak se dá definovat tento obor?* [Www.i-skolak.cz](http://www.i-skolak.cz) [online]. česká republika: copyright, 2021 [cit. 2021-03-27]. Dostupné z: <https://www.i-skolak.cz/pedagogika-jak-se-da-definovat-tento-obor/>

Informační systém info absolvent: *Co jsou rámcové a školní vzdělávací programy (RVP a ŠVP)*. [Www.infoabsolvent.cz](http://www.infoabsolvent.cz) [online]. česká republika [cit. 2021-03-27]. Dostupné z: <https://www.infoabsolvent.cz/Rady/Clanek/7-0-13>

SEZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Struktura vzdělávání v České republice [zdroj: vlastní 10.02.2021]	25
Obrázek 2 SWOT Analýza mateřská škola [zdroj: vlastní 10.02.2021]	34
Obrázek 3 SWOT Analýza základní škola [zdroj: vlastní 10.02.2021]	35
Obrázek 4 SWOT Analýza střední škola [zdroj: vlastní 10.02.2021].....	37

SEZNAM POUŽITÝCH TABULEK

Tabulka 1 Přehled mimořádných událostí [zdroj: vlastní 10.02.2021]	32
Tabulka 2 Návrh vzdělávacího programu [Zdroj: vlastní 10.02.2021]	45
Tabulka 3 Návrh vzdělávacího programu [Zdroj: vlastní 10.02.2021]	46
Tabulka 4 Návrh vzdělávacího programu [Zdroj: vlastní 10.02.2021]	46
Tabulka 5 Návrh vzdělávacího programu [Zdroj: vlastní 10.02.2021]	47

SEZNAM POUŽITÝCH GRAFŮ

Graf 1 Jakou zastupujete organizaci [Zdroj: vlastní 10.02.2021]	39
Graf 2 Působnost koordinátorů v kraji [Zdroj: vlastní 10.02.2021]	39
Graf 3 Vzdělání a kurzy koordinátorů [Zdroj: vlastní 10.02.2021]	40
Graf 4 Výuka v mateřských školách [Zdroj: vlastní 10.02.2021]	41
Graf 5 Výuka na základních školách [Zdroj: vlastní 10.02.2021]	42
Graf 6 Výuka na středních školách [Zdroj: vlastní 10.02.2021]	43
Graf 7 Zkušenosti a nové projekty [Zdroj: vlastní 10.02.2021]	44

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Vzor dotazníku

Dotazník

1. Jakou zastupujete organizaci integrovaného záchranného systému?
.....
2. V jakém kraji působíte?
.....
3. Jaké je Vaše vzdělání a kurzy se zaměřením na preventivně výchovnou činnost a ochrana člověka za mimořádných událostí?
.....
.....
.....
4. Jak probíhá výuka ochrany člověka za mimořádných událostí ve vašem kraji v mateřských školách?
.....
.....
5. Jak probíhá výuka ochrany člověka za mimořádných událostí ve vašem kraji na základních školách?
.....
.....
6. Jak probíhá výuka ochrany člověka za mimořádných událostí ve vašem kraji na středních školách?
.....
.....
.....
7. Co dalšího chcete doplnit k tomuto tématu (zkušenosti, nové projekty atp.)?
.....
.....
.....
.....

